RubenWillaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Pontstraat 83
(Sint-Martens-Latem, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019A118

Landschappelijk bodemonderzoek (projectcode 2019A161)

Januari - Maart 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1 Programma van maatregelen 6

1.1 Administratieve gegevens 6
1.2 Synthese 8
1.3 Gemotiveerd advies 9

1.3.1 Volledigheid van het gevoerde onderzoek 9
1.3.2 Aanwezigheid van een archeologische site 11
1.3.3 De waardering van de archeologische site 11
1.3.4 Impactbepaling 11
1.3.5 De bepaling van de maatregelen 12

1.4 Programma van Maatregelen 12

1.4.1 De aanleiding van het vooronderzoek 12
1.4.2 Bepalen van de onderzoeksstrategie 12
1.4.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen 12
1.4.4 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem 14
1.4.5 Onderzoeksstrategie, -methode en technieken 14

1.4.5.1 Proefsleuf 14
1.4.5.2 Proefputten 15

1.4.6 Eventuele afwijkingen van de CGP 17
1.4.7 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders 17
1.4.8 Vondsten 17

1.5 Conclusie 17

2 Bibliografie 18

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....7
Figuur 2: Voorstel proefsleuf en put weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)...16

TABELLENLIJST

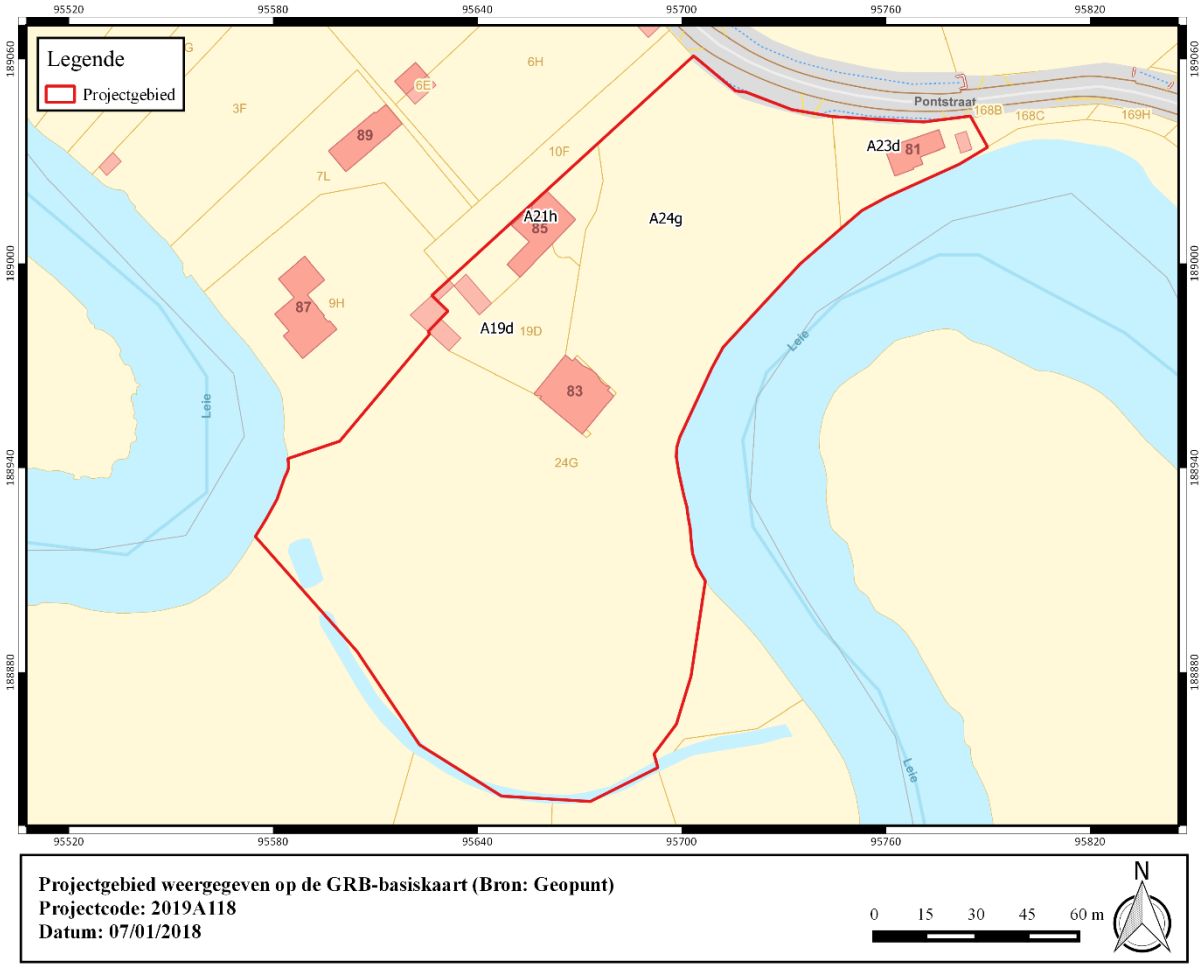
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 6

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	STRACO BVBA Fazantenlaan 20 9250 Waasmunster	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Sint-Martens-Latem
	Deelgemeente	Deurle
	Postcode	9831
	Adres	Pontstraat 83 9831 Deurle
	Toponiem	Pontstraat 83
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X_{min} = 95507 Y_{min} = 188834 X_{max} = 95845 Y_{max} = 189069
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Sint-Martens-Latem, Afdeling 2 (Deurle), Sectie A, nr's: 19d, 21h, 24g, 23d Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe ondergrondse bergin, de verdieping van vloerniveau's en de heraanleg en -inrichting van reeds bestaande infrastructuur rondom 'Hof ter Laecke', een kasteeldomein met toegang aan de Pontstraat te Deurle, deelgemeente van Sint-Martens-Latem.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op de noordelijke oevers van de Leie. Meer bepaald ligt het gebouwenbestand aan de vernauwing van een riviermeander. Het kasteel is als het ware gelegen aan de toegang van een circulair schiereiland omgeven door de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van Holocene fluviatiele afzettingen die rusten op de Pleistocene sequentie. Op het DHMV is ter hoogte van het huidige kasteel een lichte opduiking merkbaar van gemiddeld 50 cm. Mogelijk gaat deze verhevenheid terug op een motteheuvel waarop de oudere voorlopers van het kasteel waren gevestigd. De bodemkaart geeft echter ter hoogte van de geplande werken en de omliggende terreinen aan dat de ondergrond 'sterk is vergraven'. Een 50-tal meter ten zuiden van de geplande werken geeft de bodemkaart aan dat het sediment bestaat uit hydromorfe klei. Landschappelijk gezien vormt het plangebied een eerder uitzonderlijke locatie die gelet de ligging langsheen de Leie een zekere aantrekkingskracht gehad moet hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars. Inzake sporenarcheologie moet enigszins uitgegaan worden van een te natte situatie. Het noordelijk deel van het terrein is gunstiger voor bewoning en bewerking.

Teneinde de gegevens van de bodemkaart na te gaan en de bewaringskansen met betrekking tot archeologisch erfgoed te evalueren werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd geboord tot op de bedreigde diepte. Algemeen gesteld kan op basis van de waarnemingen uitgegaan worden van een oppervlakkige archeologische situatie waarbij erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. Op grotere diepte werden geen begraven bodems of geoxideerde veenlagen aangeboord die indicatief kunnen zijn voor een stabilisatiemoment waarbij veenontwikkeling stopt en het terrein tijdelijk geschikt wordt voor menselijke activiteiten. Wel is in BP2 een anomalie opgemerkt die vermoedelijk de vulling van een gracht betreft, gekenmerkt door verschillende te onderscheiden opvullingslagen, en een organische component onderaan.

Historische en cartografische bronnen wijzen op een ruraal en open karakter van de omgeving met een uitgestrekt complex natte weidegronden langsheen het overstromingsgebied van de Leie. Net op de noordelijke rand van het weidecomplex was met zekerheid sinds de 17^{e} eeuw een 'kasteel' op een omwalde vierkante motte ingericht. De huidige kelders hebben een 17^{e} eeuwse kern. Deze omwalde site is zichtbaar op de Renteboek van Nevele. Ook op de 18^{e}-eeuwse Kaart van Ferraris is een vierkante omwalde site zichtbaar. Ten noorden van deze omwalling zijn ook enkele bijgebouwen aangegeven. De 19^{e}-eeuwse bronnen geven een gelijkaardig beeld van het kasteel, met een noordoost-zuidwest gericht bijgebouw net ten noorden ervan. De orthofotosequentie geeft weinig tot geen evolutie weer de voorbije decennia. Het terrein is altijd in gebruik gebleven als kasteel met omliggende tuinzone.

Op het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. Net ten westen van de planlocatie wordt de 'oxbow' in de Leie aangeduid op het kaartblad van de CAI met volgnummer 156878. Hier wordt de aanwezigheid van een 'neerhof' vermoed, maar op basis van de landschappelijke gegevens was het terrein waarschijnlijk enkel geschikt als natte weidegrond. Ten noorden van het plangebied, op het drogere terrein werd bij een veldprospectie Romeins vondstmateriaal gerecupereerd (CAI 32620). Archeologisch onderzoek in de ruime omgeving wijst op bewoning vanaf de metaaltijden. Meer dan 1 km ten noordwesten van het plangebied werden bij een proefsleuvenonderzoek in 2014 resten van Romeinse bewoning aangesneden. Tevens

werden indicaties waargenomen voor menselijke aanwezigheid in de vroege middeleeuwen. Naast resten van bewoning werd een circulaire structuur herkend die mogelijk gedateerd kan worden in de metaaltijden of Romeinse periode (CAI 208139). Meerdere kilometers ten noordoosten van het terrein werden eveneens, bij onderzoek begin de jaren '80, bewoningssporen uit de metaaltijden en Romeinse periode onderzocht (CAI 32605). Naast de gekende sites kan op basis van cartografische gegevens de aanwezigheid van tal van hoeves in de late middeleeuwen en vroegmoderne periode verwacht worden. Ook werd bij verschillende veldprospectiecampagnes vondstmateriaal uit de Romeinse periode en middeleeuwen gerecupereerd. Ook werden lithische artefacten gerecupereerd die wijzen in de richting van een menselijke aanwezigheid tijdens het neolithicum.

Concreet wijzen de gegevens van het landschappelijk bodemonderzoek op een verwachting van sporenarcheologie en resten van oudere voorlopers van de reeds aanwezige bebouwing. Er is geen verwachting inzake bewaarde artefactenconcentraties binnen de contouren van de geplande werken. Gelet de oppervlakkige situatie kan redelijkerwijs aangenomen worden dat eventueel aanwezige artefactenconcentraties verspreid zijn geraakt doorheen de bouwvoor. Hoewel de oppervlakte van de geplande werken eerder beperkt zijn is de trefkans inzake relevant erfgoed zeer groot waardoor verder onderzoek in de vorm van proefsleuven en proefputten noodzakelijk is. Er zijn, tot op heden, geen argumenten om aan te nemen dat het terrein vrij is van archeologische relicten.

1.3 Gemotiveerd advies

1.3.1 Volledigheid van het gevoerde onderzoek

Uit het bureauonderzoek blijkt ter hoogte van het plangebied een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Gelet de aard van de geplande werken moet uitgegaan worden van een situatie waarbij in-situ bewaring onmogelijk is. Door middel van een landschappelijk bodemonderzoek zijn de bodemopbouw en bewaringscondities ter hoogte van het plangebied geëvalueerd. Hieruit blijkt de verwachting vooral bestaat uit grondvaste relicten die in verband te brengen zijn met het historische kasteeldomein. Er werden geen diepere stabilisatieniveaus waargenomen, vermoedelijk werd wel een gracht aangeboord die in verband gebracht kan worden met het kasteeldomein. Er dient dus uitgegaan te worden van een relatief oppervlakkige situatie. Met betrekking tot de nieuwe parking wordt voorgesteld een proefsleuf aan te leggen, haaks op het mottelichaam. Met betrekking tot de uitgravingen van ca. 50 cm ter hoogte van het koetshuis dienen door middel van een proefput eventueel aanwezige resten van oudere bewoning geëvalueerd te worden.

Volgende onderzoeksmethoden werden overwogen:

-gespecialiseerd archivalisch onderzoek: in specifieke gevallen is bijkomend, gespecialiseerd bronnenonderzoek aangewezen. Deze vorm van verder doorgedreven archiefonderzoek heeft vooral betrekking op zeer specifieke contexten waarbij de archeologische/historische waarde niet volledig afgeleid kan worden uit de standaardbronnen die voor de opmaak van een archeologienota geraadpleegd worden. Eén van de meest voorkomende voorbeelden waar doorgedreven archivalisch onderzoek nodig is betreft locaties binnen het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog.

Met betrekking tot het Kasteelgoed ter Laecke is reeds een bouwkundige erfgoedstudie uitgevoerd. De aanwezige kelders hebben een 17e eeuwse kern. De historische en cartografische bronnen situeren ter hoogte van de huidige bebouwing een oudere mottesite die met zekerheid teruggaat op de late middeleeuwen. Ook het koetshuis is reeds aangeduid op 18e-eeuws

kaartmateriaal. Mogelijk bevinden zich nog restanten van oudere bebouwing onder het huidige vloerniveau. Met betrekking tot de geplande kelder kan de aanwezigheid van het oude mottelichaam verondersteld worden en mogelijk een deel van een oudere omgrachting.

-landschappelijk bodemonderzoek: een landschappelijk bodemonderzoek kan altijd zinvol zijn indien een complexe landschappelijke situatie en bijgevolg een complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. Ook als de verstoringshistoriek van het terrein niet duidelijk is, bijvoorbeeld indien blijkt uit het bureauonderzoek dat het terrein bebouwd geweest is maar geen plannen beschikbaar zijn of activiteiten plaats hebben gevonden waarvan niet duidelijk is in welke mate zij een ernstige impact hebben gehad op de ondergrond.

Ter hoogte van het plangebied is, gelet de beperkte gegevens op de bodemkaart, een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat ter hoogte van het plangebied uitgegaan dient te worden van een relatief oppervlakkige archeologische situatie. Er werden geen dieperliggende veenpakketten, stabilisatiehorizonten of begraven bodems waargenomen. In BP2 werd vermoedelijk een oudere gracht aangeboord.

-geofysisch onderzoek: een geofysisch onderzoek heeft in hoofdzaak als doel om, zonder ingreep in de bodem, grotere ondergrondse anomalieën in kaart te brengen. Ook kunnen sterke verschillen in bodemsamenstelling door middel van deze onderzoeksmethode gevat worden.

Gelet de beperkte oppervlakte van het plangebied en de aanwezige bebouwing zou een geofysisch onderzoek geen meerwaarde betekenen voor het onderzoek.

-verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek: een verkennend archeologisch onderzoek heeft als doel eventuele bewaarde artefactensites in kaart te brengen door middel van een extensief boorgrid. In geval van een positieve waarneming kan met behulp van een waarderend booronderzoek in een intensiever grid de artefactenconcentratie gelokaliseerd en afgebakend worden. Op basis van de resultaten van deze booronderzoeken kan overgegaan worden tot de aanleg van proefputten om de onderzoeksstrategie te optimaliseren of een opgraving in functie van een artefactensite. Deze sites dienen gezocht te worden op landschappelijke locaties waar de bewaringskansen m.b.t een artefacten-strooiing gunstig zijn.

Op het plangebied is een archeologische boorcampagne niet aangewezen. De waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek wijzen niet op gunstige bewaringscondities m.b.t. artefactensites. Er werden geen begraven bodems of stabilisatiehorizonten waargenomen, wat een relatief oppervlakkige archeologische situatie impliceert. Gelet de bouw van het kasteel, met onderkeldering, historische omwalling en het bouwrijp maken van het terrein doorheen de eeuwen kan aangenomen worden dat eventuele vondsten in grotendeels verspreid zijn doorheen de bouwvoor. Hoewel verder onderzoek in het kader van artefacten in de bouwvoor in bepaalde gevallen zinvol kan zijn is de kans dat verder onderzoek in de vorm van archeologische boringen nog tot relevante kenniswinst leidt zeer gering. De kans dat de financiële kost van dit type onderzoek in verhouding staat tot de eventuele resultaten is te beperkt.

-veldkartering: een veldkartering of “field-walking” bestaat uit een systematische visuele inspectie van een terrein en het inventariseren van eventuele oppervlaktevondsten. Deze prospectiemethode wordt bij voorkeur aangewend op terreinen die een zekere mate van (regelmatige) oppervlakte bewerking kennen, dus hoofdzakelijk op akkers. De kartering wordt gewoonlijk uitgevoerd in parallelle raaien met een regelmatige tussenafstand. Soms wordt ook in een raster gewerkt indien een gedetailleerder beeld gewenst is. Op basis van waarnemingen kunnen eventueel interessante zones afgebakend worden. Afhankelijk van het karakter van het gerecupereerde vondstmateriaal kunnen gerichtere keuzes gemaakt worden in de eventueel te volgen onderzoeksstrategie op een terrein.

Het terrein is heden niet in gebruik als akker, er is bijgevolg geen zichtbaarheid m.b.t. opgeploegd materiaal.

-proefsleuven: een proefsleuvenonderzoek heeft als doel het terrein steekproefsgewijs archeologisch te inventariseren en vanuit de resultaten van dit onderzoek beargumenteerde uitspraken te doen over de aanwezigheid van ondergronds erfgoed en de impact van de geplande werken hierop. Standaard wordt bij een proefsleuvenonderzoek tussen de 10% en 12,5% van het terrein archeologisch geïnventariseerd.

Gelet de cartografische gegevens wordt de aanwezigheid van een laatmiddeleeuws kasteeldomein en oudere bijgebouwen verwacht. Door middel van een proefsleuf en 1 proefput kan de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en de bewaringstoestand geëvalueerd worden. Voorgesteld wordt om ter hoogte van de geplande nieuwe ondergrondse parking een proefsleuf haaks op het mottelichaam aan te leggen. Ter hoogte van de vloerverdieping in het koetshuis/conciërgewoning kan door middel van 2 proefputten het bedreigde bodemarchief geëvalueerd worden.

1.3.2 Aanwezigheid van een archeologische site

Op basis van de bureaustudie wordt de aanwezigheid van een laatmiddeleeuws kasteeldomein verwacht. De waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek wijzen op een relatief oppervlakkige archeologische situatie. Verder onderzoek in de vorm van een proefput en een proefsleuf is noodzakelijk om eventueel aanwezig archeologisch erfgoed in kaart te brengen en de bewaringstoestand te evalueren.

1.3.3 De waardering van de archeologische site

Niet van toepassing, cf. punt 1.3.2

1.3.4 Impactbepaling

Het bodemarchief dient eerst geïnventariseerd te worden, voor de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig erfgoed kan bepaald worden, cf. punt 1.3.2.

1.3.5 De bepaling van de maatregelen

De maatregelen kunnen pas bepaald worden na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek. Enkel zo kan een duidelijke inschatting gemaakt worden inzake de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en de impact van de geplande werken hierop cf. 1.3.2.

1.4 Programma van Maatregelen

1.4.1 De aanleiding van het vooronderzoek

Cf. supra, punt 1.3.6 Verslag van Resultaten.

1.4.2 Bepalen van de onderzoeksstrategie

De keuze voor de beschreven onderzoeksmethode werd afgetoetst aan de vier criteria opgenomen in de Code van Goede Praktijk artikel 5.3.

-mogelijk: er worden geen fysieke obstakels gezien waardoor het proefputten en -sleuvenonderzoek niet uitgevoerd kan worden. Het terrein is toegankelijk voor een graafmachine. Voor de proefput in het koetshuis zal met een kleinere graafmachine gewerkt moeten worden. Uiteraard dienen aanwezige nutsleidingen gevrijwaard te worden.

-nuttig: gelet de verwachting is een onderzoek door middel van een proefsleuf en proefput de meest geschikte manier om eventueel aanwezige archeologische resten in kaart te brengen om vervolgens de impact van de geplande werken hierop te kunnen bepalen.

-schadelijk: de impact op eventueel aanwezig erfgoed en de mate van spoorbewerking is bij een proefsleuvenonderzoek normaliter beperkt, hierdoor blijven eventueel aanwezige relicten bewaard voor verder onderzoek.

-noodzakelijk: gelet het feit dat de geplande werken een significante ingreep in de bodem impliceren over de gehele oppervlakte van het onderzoeksgebied moet uitgegaan worden van een scenario waarbij in-situ bewaring onmogelijk is.

1.4.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doel van de terreininventarisatie door middel van proefsleuven is een inschatting maken van aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied. Van belang hierbij is dat minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden.

-wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding?

-in hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Is er sprake van verstoring?

-wat is de diepteligging van het archeologisch leesbaar niveau? Is er sprake van meerdere niveaus?

-kunnen in het bodemprofiel nog resten waargenomen worden van de oorspronkelijke motteheuvel? Hoe is deze opgebouwd? Bevinden zich nog sporen onder deze restanten?

-wat is de aard van de anomalie die werd aangeboord ter hoogte van BP2 tijdens het landschappelijk bodemonderzoek? Betreft dit inderdaad een deel van een oudere omwalling? Hoe is deze opgebouwd?

-zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen? Beschrijf.

-wat is de bewaringstoestand van de sporen?

-kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van antropogene sporen?

-wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de waargenomen relicten?

-zijn nog restanten van oudere bebouwing en bewoning aanwezig ter hoogte van de proefput in het koetshuis?

-maken de waargenomen sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?

-kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

-kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?

-zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf?

-zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?

-hoe verhouden de waargenomen fenomenen zich tot de cartografische gegevens?

-wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?

-voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?

-voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:

° wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?

° welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?

° welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?

° zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.4.4 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Tot op heden werd reeds een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek (projectcode 2019A118) uitgevoerd met betrekking tot het projectgebied te Deurle. Hieruit blijkt een trefkans inzake archeologische resten. Met betrekking tot artefactensites wordt het potentieel op kenniswinst bij verder onderzoek als te laag ingeschat om verder middelen in te investeren.

1.4.5 Onderzoeksstrategie, -methode en technieken

De meest geschikte onderzoek methode met betrekking tot de geplande werken op het onderzoeksgebied is onderzoek door middel van een proefsleuf haaks op het mottelichaam en een proefput ter hoogte van de geplande vloerverdieping in het koetshuis.

Vóór het terreinwerk aanvangt bekomt de veldwerkleider de nodige leidingplannen. Deze plannen dienen continu aanwezig te zijn gedurende de uitvoering van het archeologisch veldwerk.

Met betrekking tot de (her)aanleg van het bijgebouw, de nieuwe verharding, de riolering + putten, het buitenzwembad en binnenzwembad/poolhouse worden geen verder onderzoek aanbevolen. Deze werken zijn ofwel te beperkt van oppervlakte, vinden plaats binnen de contouren van bestaande structuren of bieden vanwege hun lineaire vorm geen ruimtelijk inzicht in de waargenomen fenomenen. Wezenlijke resultaten kunnen bij verder onderzoek ter hoogte van deze ingrepen niet verwacht worden. Uiteraard dient hier wel de archeologische meldingsplicht in acht genomen te worden. Ter hoogte van de reeds bestaande kelder kan uitgegaan worden van een verstoord bodemarchief.

Er moet uitgegaan worden van een situatie waar de verticale stratigrafie mogelijk complexer is, conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt als succesvol beschouwd indien er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het rapport wordt opgeleverd.

1.4.5.1 Proefsleuf

Er wordt voorgesteld om één proefsleuf met een noordwest - zuidoost oriëntatie aan te leggen, haaks op het mottelichaam daar waar de nieuwe kelder wordt gegraven en deze zone niet overlapt met de bestaande bebouwing.

De proefsleuf wordt aangelegd door een rupskraan met tandeloze bak, deze graafmachine dient over voldoende vermogen te beschikken om een vlotte werking te garanderen. De minimale breedte van de kraanbak bedraagt 2m. De proefsleuf worden laagsgewijs uitgegraven door de kraan, onder begeleiding van de veldwerkleider, tot op het archeologisch leesbaar niveau. Indien sprake is van meerdere sporenniveaus kan pas gezakt worden naar het onderliggende indien het bovenliggende vrij is van sporen.

Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werd vermoedelijk een grachtlichaam aangeboord. Mogelijk kan dit een restant van de oudere omwalling betreffen. In het geval dat

deze structuur aangesneden wordt, wordt deze reeds in dwarsdoorsnede geregistreerd en de grachtvulling bemonsterd voor eventueel vervolgonderzoek. Er worden stalen genomen in functie van een macrorestenanalyse, pollenanalyse en 14C-datering. Bij het couperen van het grachtlichaam wordt vanaf een diepte van 1,2m – Mv in trappen gewerkt, teneinde de veiligheid te garanderen.

Naast de registratie van eventueel aanwezige sporen wordt de proefsleuf eveneens geregistreerd als bodemkundig transect, om zo het restant van het mottelichaam en de opbouw ervan te bestuderen. Tijdens het terreinwerk wordt een profielwand integraal opgeschoond en geregistreerd als continu bodemprofiel. Het vooronderzoek met ingreep in de bodem, zijnde veldwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

Conform de Code van Goede Praktijk artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. Dit in overleg met de aardkundige en het Agentschap Onroerend Erfgoed wanneer relevant. Bij voorkeur wordt in de prijsopmaak een stelpost voorzien die kan aangesproken worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek indien nodig

1.4.5.2 Proefputten

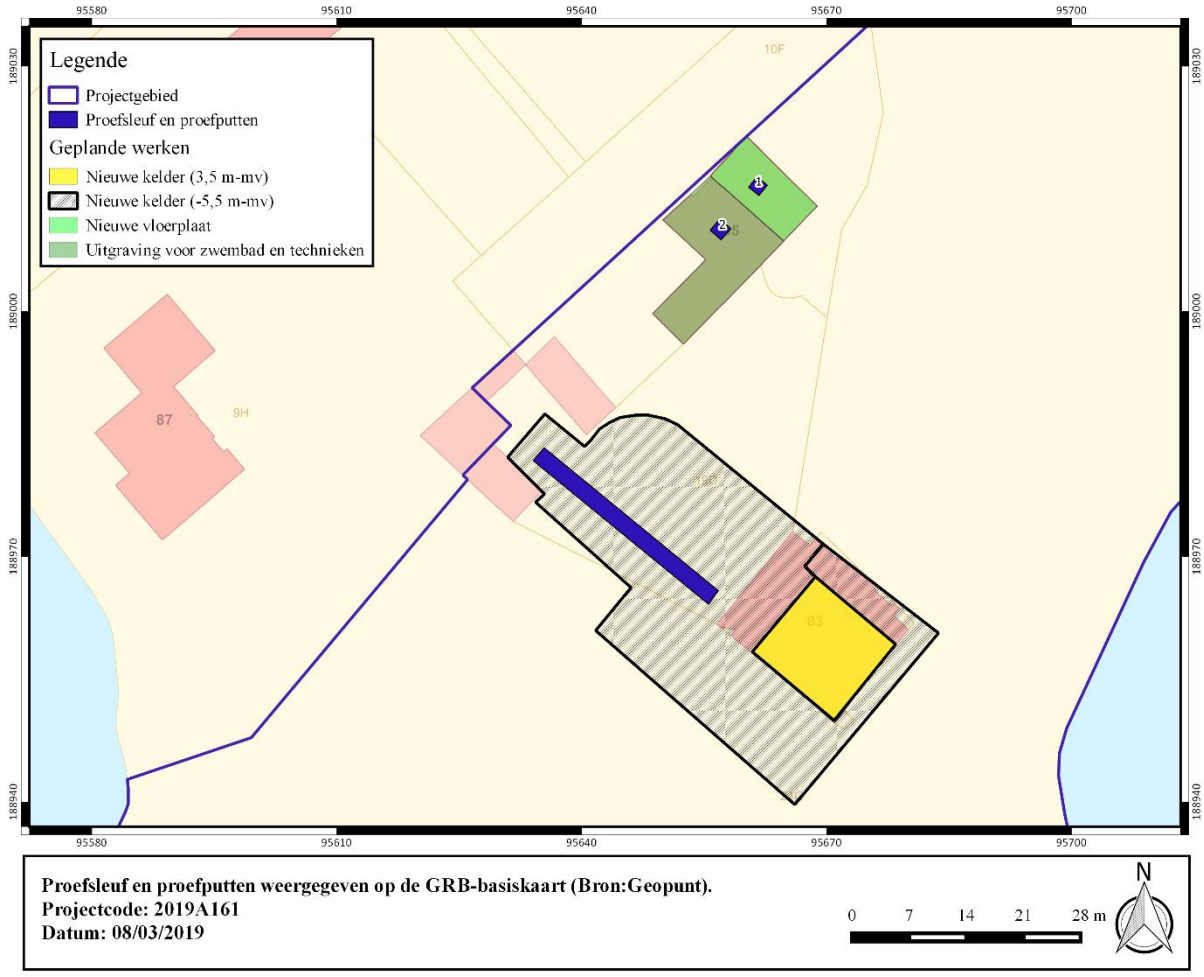
Ter hoogte van de historisch gedocumenteerde bebouwing worden over een gecombineerde oppervlakte van 340 m^2 nieuwe bodemingrepen voorzien (conciërgewoning 225 m^2, bijgebouwen 115 m^2). Aangezien het koetshuis/conciërgewoning (of een voorloper ervan) reeds wordt aangegeven op de Ferrariskaart wordt geopteerd voor de aanleg van 2 proefputten om de aanwezigheid, de aard en de bewaringstoestand van eventuele oudere restanten of vloerniveaus maximaal te registreren. Beide proefputten zijn minimaal 1,5 m op 1,5 m (in totaal 4,5 m^2) groot en dienen inzicht te bieden in de lokale verticale stratigrafie.

De zuidelijke bijgebouwen hebben volgens de bouwhistorische studie een recentere, 20^{e}eeuwse oorsprong. Hier worden geen proefputten geadviseerd.

De proefput wordt aangelegd door een graafmachine met een tandenloze bak, steeds onder toezicht van minstens de veldwerkleider. Indien de onderzoeksvragen op basis van bovenstaande proefputtenplan niet afdoende kunnen beantwoord worden, dan kan de uitvoerende erkende archeoloog er tijdens het veldonderzoek voor opteren om extra proefputten aan te leggen, of de bestaande put uit te breiden, om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

In de proefput wordt de volledige stratigrafische sequentie onderzocht tot op verstoringsdiepte (d.i. 0,5 m-mv voor proefput 1 en 2 m-mv voor proefput 2). Het aantal vlakken en de aanlegdieptes worden tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider. In het geval van diep uitgegraven contexten worden de uitgravingsdieptes aan de hand van boringen achterhaald. Een selectie van het sporenbestand moet onderzocht worden om uitspraken te kunnen doen in functie van een vervolgonderzoek. De kwetsbare sporen worden afgedekt. In elke proefput worden minstens twee profielwanden geregistreerd in functie van de stratigrafische opbouw. De proefput wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van metalen voorwerpen met behulp van een metaaldetector. Zo moet de omvang van de proefput zich evenredig verhouden tot de diepte van het aanlegvlak.

Uitvoerend personeel die werkzaamheden uitvoeren in de nabije omgeving van een draaiende graafmachine moeten visueel duidelijk herkenbaar zijn zoals gebruikelijk.

Figuur 2: Voorstel proefsleuf en put weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.4.6 Eventuele afwijkingen van de CGP

Voor de prospectie met ingreep in de bodem worden geen situaties verwacht waarin afgeweken zal moeten worden van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

1.4.7 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders

Het veldwerkteam bestaat minimaal uit:

-een veldwerkleider (onder begeleiding van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider voldoet aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en heeft ervaring met onderzoek met onderzoek op sites met complexere verticale stratigrafie.

-een assistent-archeoloog voldoend aan de vereisten van de Code van Goede Praktijk.

1.4.8 Vondsten

Overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het archeologisch vooronderzoek conform artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Vóór de start van het onderzoek worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar, het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van het opgravingsarchief plaats. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dient het opgravingsarchief integraal overgedragen te worden aan de uitvoerder van dit vervolgonderzoek.

1.5 Conclusie

De initiatiefnemer plant de heraanleg en herinrichting van de bestaande bebouwing op het kasteeldomein ‘Hof ter Laecke’ te Deurle, deelgemeente van Sint-Martens-Latem. Op basis van de bureaustudie kan de aanwezigheid van een oude mottesite verwacht worden, evenals resten van oudere voorlopers van de omliggende bijgebouwen. Teneinde het bodemarchief ter hoogte van de meest significante ingrepen te evalueren is een onderzoek door middel van een proefsleuf haaks op het mottelichaam en een proefput ter hoogte van het koetshuis noodzakelijk. De meest geschikte onderzoeksmethode in functie van de geschetste verwachting is een proefsleuvenonderzoek. Het terreinwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.